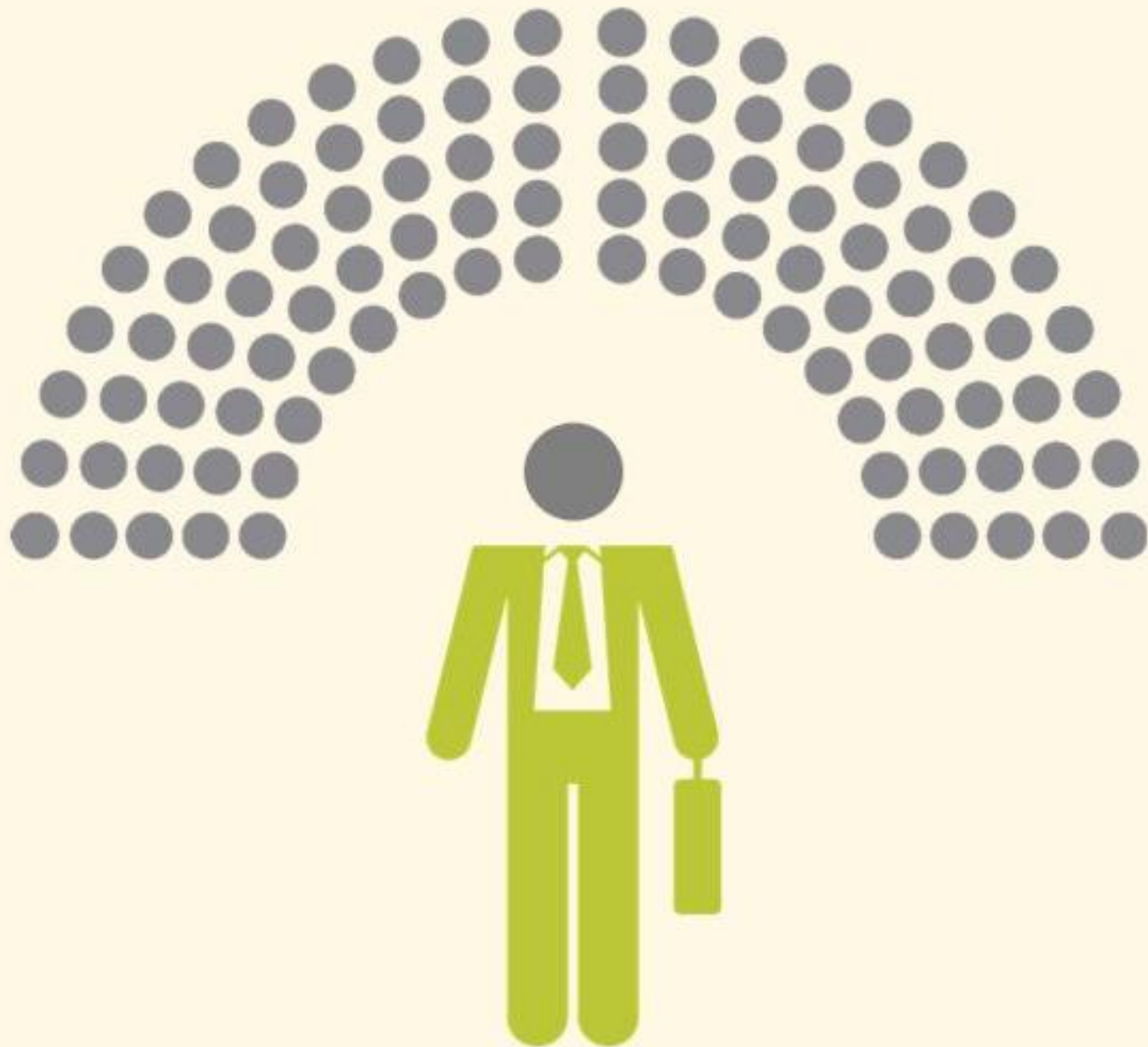

Ētika mūsdienu parlamentārisma

Dr. phil. *Vija Sīle*, Rīgas Stradiņa universitāte
Starptautiskā Saeimas konference «Ētika
mūsdienu parlamentārisma»
Rīgā, 2026. gada 21. aprīlī

Ko nozīmē būt Saeimas deputātam?

Saprast sabiedrības vajadzības un atbildēt uz tām

Īpaša saikne ar
sabiedrību →
uzticēšanās →
deputāta atbildība

Morālās
attīstības
pakāpes (pēc
L.Kolberga)

1.Pirmskonvencionālā	2.Konvencionālā	3.Virskonvencionālā
uz bailēm balstītā	tuvākās vides paradumi	individuāli racionāls lēmums
uz individuālu labumu vērstā	sabiedrības līmenis	universālas morālās jūtas

Kāpēc deputātiem ir nepieciešams ētikas kodekss?

Kodeksi ir līdzeklis saskarsmes kultūras un ētiskas attieksmes veidošanai

Kodeksi būtiski ietekmē iespējas veidot pozitīvu priekšstatu par sevi un parlamentu

Kodeksi ir nepieciešami, lai mazinātu neētiskas rīcības risku

Kodeksi kalpo kā *preventīvs līdzeklis interešu konfliktiem*

Baltijas valstu parlamentu ētikas kodeksi/labā prakse

Igaunijas *Riigikogu* deputātu labā prakse – labās prakses pamatprincipi

Lietuvas Republikas valsts politiķu ētikas kodekss – principu un to ievērošanas noteikumu kopums

Latvijas Saeimas deputātu ētikas kodekss – principu kopums

Kodeksa/labās prakses mērķis

Igaunija	Latvija	Lietuva
rīkoties saskaņā ar <i>Riigikogu</i> deputātu labas prakses vadlīnijām.	iedibināt augstus uzvedības standartus un tādējādi vairo sabiedrības uzticēšanos Saeimai.	īstenot konstitucionālo principu, ka valsts iestādēm ir jākalpo iedzīvotājiem, attīstīt demokrātisku pārvaldību, palielināt sabiedrības uzticību, atskaitīšanos sabiedrībai.

Galvenie pamatprincipi

Igaunija	Latvija	Lietuva
atbildība	godprātīgums	cieņa pret indivīdu un valsti
godīgums	cieņa	taisnīgums, godīgums
objektivitāte	morālā atbildība	pārredzamība un atklātība
cieņa	pieklājība	pieklājība
pieklājība		priekšzīmīgums
		nesavtīgums
		objektivitāte un atbildība

Uzvedība iespējamos interešu konfliktu gadījumos

Igaunija	Latvija	Lietuva
Riigikogu deputāti atturas pieņemt viesmīlību, kas pārsniedz parasto, kas var radīt šaubas par viņu godīgumu. Deputāti nedrīkst pieņemt dāvanas vai pakalpojumus, kas saistīti ar viņu darbu un pārsniedz parastās pieklājības robežas, kā arī neatbilst vispārpieņemtajām diplomātijas vai starptautisko attiecību tradīcijām un nav atļauti kā ziedojumi saskaņā ar likumu.	Deputāts nepieņem privātu uzaicinājumu un nepiedalās pasākumā vai izvairās no citādas situācijas, ja sakarā ar to var rasties aizdomas par viņa interešu konfliktu vai Saeimas prestiža pazemināšanu. Deputāts nepieļauj personisko un valsts interešu konfliktu un izvairās no situācijām, kas sabiedrībā var radīt aizdomas par šāda konflikta pastāvēšanu.	Izvairās no jebkāda acīmredzama vai reāla sabiedrības un privāto interešu konflikta, un, ja šāds konflikts rodas, veic visus nepieciešamos pasākumus, lai to nekavējoties atrisinātu un saskaņotu ar sabiedrības interesēm, kā arī neizmanto savu amatu vai stāvokli, lai ietekmētu citas personas lēmumu, kas varētu būt izdevīgs politiķim vai ar viņu cieši saistītai personai.

Likums «Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā»

22.pants. Valsts amatpersonu uzvedības (ētikas) noteikumi

- (1) Valsts amatpersonas darbojas atbilstoši attiecīgajā profesijā, jomā vai nozarē apstiprinātajiem uzvedības (ētikas) kodeksiem.
- (2) Valsts amatpersona atsakās no tās amata pienākumu veikšanas vai valsts amatpersonas amata savienošanas *visos gadījumos, kad ētisku apsvērumu dēļ varētu tikt apšaubīta tās darbības objektivitāte un neitralitāte.*

Sankcijas

Saeimas kārtības rullis 179.(7) pants

Konstatējusi Saeimas deputāta ētikas kodeksa pārkāpumu, Mandātu, ētikas un iesniegumu komisija pieņem vienu no šādiem motivētiem lēmumiem:

- 1) izsaka deputātam mutvārdu brīdinājumu, kas tiek atzīmēts komisijas protokolā;
- 2) izsaka deputātam rakstveida brīdinājumu;
- 3) izsaka deputātam rakstveida brīdinājumu, paziņo par to Saeimas sēdē un publicē komisijas lēmumu oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis";
- 4) ierosina Saeimai liegt deputātam runāt Saeimas sēdē un sagatavo attiecīgu Saeimas lēmuma projektu;
- 5) ierosina Saeimai izslēgt deputātu uz vienu līdz sešām Saeimas sēdēm un sagatavo attiecīgu Saeimas lēmuma projektu.

Problēmjaudājumi

Attieksme pret lobētājiem

Interesešu konflikta novēršanas jautājumi

Attieksme pret populismu

Stambulas konvencija

Reputācijas jautājumi

Sankciju problēma

Konsultēšana par ētikas jautājumiem

Paldies par uzmanību!